

**НОВИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ДЪРЖАВИТЕ ЧЛЕНКИ НА ЕС,
ВЪВЕДЕНИ С РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/782 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ
ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТНОСНО ПРАВАТА И
ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА ПЪТНИЦИТЕ, ИЗПОЛЗВАЩИ
ЖЕЛЕЗОПЪТЕН ТРАНСПОРТ**

Станимира Чубатарова - Николова
chubatarova@yahoo.de

*Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“
ул. „Гео Милев“ 158, 1574, София
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ*

Ключови думи: Регламент (ЕС) 2021/782 на Европейския Парламент и на Съвета, задължения на държавите членки, национални контролни органи.

Резюме: Изложението разглежда вменените с Регламент (ЕС) 2021/782 задължения на държавите членки на ЕС по изпълнението на Регламента, като недопускане на дискриминационно отношение спрямо пътниците, задължение на железопътните предприятия да застраховат пътниците и багажа им, определяне на стандарти за качество на услугите, определяне на национални контролни органи по изпълнението и прилагането на Регламента, разглеждането на жалби от тези органи.

Регламент (ЕС) 2021/782 на Европейския парламент и на Съвета от 29.04.2021 г. относно правата и задълженията на пътниците, използващи железопътен транспорт¹, започна да се прилага от държавите членки от 07.06.2023 г. Разпоредбите на регламента се прилагат пряко и непосредствено от всички държави членки на ЕС.

За да може да бъде осигурена защитата на пътниците, с регламента се въведоха задължения на държавите членки на ЕС по изпълнението на Регламента, като недопускане на дискриминационно отношение спрямо пътниците, задължение за застраховане на пътниците и багажа им, обезщетяване на пътниците при телесна повреда и обезщетяване на наследниците при смърт, обезщетяването на лицата с намалена подвижност и увреждания при загуба или увреждане на инвалидни колички, определяне на национални контролни органи по изпълнението на регламента, разглеждането на жалби от тези органи.

Европейският законодател извежда с особена важност гаранциите на правата на пътниците, използващи железопътен транспорт. Правата на пътниците се гарантират, както от прякото и непосредствено приложение на Регламента във всички държави членки, така и от задължението на националния законодател, в изпълнение на

¹ Публикуван в Официален вестник на Европейския съюз L 172, 17/05/2021 г.

Регламента да уреди чрез вътрешно процесуални норми реда за упражняване на правата на пътниците.

Съгласно 19 от регламента „Държавите членки следва да създадат система за обезщетение на пътниците в случай на закъснение, включително в случаи, когато закъснението е причинено от отмяна на услуга или пропуснатата връзка.“

Държавите членки се задължават да вменят на железопътните предприятия на територията им да сключват застраховка в случай на произшествие, както и да приемат искания за изплащането им, вкл. през уебсайтове или мобилни приложения.

Съгласно разпоредбата на чл. 15 от регламента „Ако пътник бъде наранен, железопътното предприятие не по-късно от 15 дни след установяването на самоличността на физическото лице, имащо право на обезщетение, извършва авансовите плащания, необходими за посрещането на непосредствените му икономически нужди пропорционално на претърпените вреди. Авансовото плащане в случай на смърт не може да бъде по-малко от 21 000 EUR на пътник.“

Според разпоредбата на чл.19 от регламента „държавите членки са длъжни да обезщетят пътника за закъснения от железопътното предприятие:

- а) 25 % от цената на билета за закъснение от 60 до 119 минути;
- б) 50 % от цената на билета за закъснение, равно на или превишаващо 120 минути.“

Когато закъснението е 60 минути или повече железопътното предприятие е длъжно да предложи безплатно на пътниците храна и напитки, както и хотел до максимум 3 нощувки.

Националното право може да предоставя на пътниците допълнително обезщетение за вреди.

Доколкото все още няма съдебна практика по прилагане на Регламент (ЕС) 2021/782, считам, че българският съд ще следва да присъжда обезщетения за всички доказани вреди при превоз с железопътен транспорт. В този смисъл е и съдебната практика по Регламент № 261/2004 г. на Европейския парламент и на Съвета от 11.02.2004 г. относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети.² Съгласно чл.1 от Регламента. същият е приложим, без да се засягат правата на пътника за допълнително обезщетяване. Обезщетението, предоставено по този Регламент, може да се приспадне от такова допълнително обезщетение. Т.е., освен предвидените в Регламента обезщетения, пътникът има право на пълно обезщетяване за претърпените от него вреди в съответствие с националното законодателство. В този смисъл е и решение по дело № С-83/2010 г. на Съда на ЕС от 13.10.2011 г., с което е прието, че целта на обезщетението, предоставено на пътниците във въздушния транспорт на основание член 12 от Регламент № 261/2004 е да допълни предвидени в този регламент мерки по такъв начин, че пътниците да бъдат обезщетени за цялата вреда, която са претърпели поради неизпълнението от въздушния превозвач на неговите договорни задължения. В този смисъл посочената разпоредба позволява на националния съд да осъди въздушния превозвач да обезщети вредата, произтичаща за пътниците от неизпълнението на договора за въздушен превоз, на различно от Регламент № 261/2004 правно основание, тоест по-специално при условията, предвидени от Конвенцията от Монреал или от националното право. Вредата, подлежаща на обезщетяване въз основа на член 12 от Регламент № 261/2004, може да бъде не само имуществена, но и неимуществена. Поради това, увреденото лице има право да претендира обезщетение по реда на чл.79, ал.1, пр.2 ЗЗД, вр. чл.82 ЗЗД за претърпените от него неимуществени

² Публикуван в Официален вестник, № L 46 от 17.2.2004

вреди. В ТР № 4/29.01.2013 г. по т.д.№ 4/2012 г. на ОСГТК на ВКС е прието, че и при договорна отговорност може да бъде присъдено обезщетение за неимуществени вреди когато се докаже, че те са пряка и непосредствена последица от неизпълнението и са могли да бъдат предвидени при пораждане на задължението, а при установена недобросъвестност на превозвача /знание на фактите, обуславящи по-тежката му отговорност/, обезщетението е за всички преки и непосредствени неимуществени вреди.³

Регламентът създаде задължения на държавите членка да определят органи по изпълнението на Регламента. За Република България органът за контрол по Регламент (ЕС) 2021/782 е Изпълнителна агенция „Железопътна администрация“. При нарушаване на права по регламента, жалбата от увреденото лице се подава до „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД или до Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в зависимост от нарушението, което се претендира да е извършено. Срокът за отговор е един месец. Ако жалбоподателят не получи отговор в този срок или е недоволен от отговора, може да подаде жалба до Изпълнителна агенция „Железопътна администрация“.⁴

На сайта на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД е публикуван формуляр на жалба на български и английски език. Жалбата може да се подаде на място в деловодството на дружеството или по електронен път на електронен адрес: <https://www.bdz.bg/bg/contact-form>. По този ред жалба се подава, когато е свързана с: „билети и резервации; отговорност на жп превозвач за пътниците и техния багаж; закъснения, пропуснати връзки, отменени пътувания; съдействие в случай на закъснение или отменено пътуване; право на превоз и информация на лица с увреждания и лица с намалена подвижност; оказване на помощ на лица с увреждания или лица с намалена подвижност; лична сигурност на пътниците; обработка на жалба/сигнал; качество на обслужването – обслужване на билетните каси, чистота на подвижния състав, качество на климата във вагоните, хигиена на санитарните възли, наличие на хигиенни материали в санитарните възли, пренаселеност; превоз на багаж или животни; загубен или повреден ръчен багаж, регистриран багаж, превозни средства.“

На сайта на Държавното предприятие „Национална компания „Железопътна инфраструктура“ е публикуван формуляр на жалба на български и английски език. Жалбата може да се подаде на място в деловодството на предприятието и по електронен път на: office@rail-infra.bg. По този ред се подава жалба, свързана с: „безпрепятственото осигуряване на движението на пътниците и лицата с увреждания и лица с намалена подвижност до влаковете и обратно в железопътните гари и спирки, включително достъп до сградите на железопътните гари; оказване на помощ на лица с увреждания или лица с намалена подвижност; качество на обслужването - чистота на гаровите съоръжения, хигиена и достъп до санитарните възли в железопътните гари.“

Националният контролен орган трябва да потвърди получаването на жалбата в срок от две седмици, след като я получи. Процедурата по разглеждането на жалби трябва да отнема най-много три месеца, считано от датата на откриване на досието по жалбата. Всички участващи национални контролни органи трябва да си сътрудничат, за да улеснят решението по жалбата, включително чрез обмен на информация, съдействие за езиковия превод на документи и предоставяне на информация относно обстоятелствата по инцидентите.

³ Решение № 4098 от 20.07.2023 г. по въззивно гражданско дело № 10018/2021 г., по описа за 2021 година на СГС, IV-Г състав

⁴ <https://www.iaja.bg/bg/32>

На всеки две години националните контролни органи на държавите членки са задължени да публикуват доклади за дейността си.

ИЗВОДИ:

Международният железопътен превоз е част от международното частно право. Европейският съюз има активна политика в тази област, за да гарантира сигурността и правата на пътниците, използващи железопътен транспорт. При разглеждането на жалбите от националните контролни органи и на исковете от съдилищата, трябва прецизно да се определят рамките на действието на Регламент (ЕС) 2021/782 на Европейския Парламент и на Съвета. Ще следим с интерес как ще се развие съдебната практика по прилагане на Регламента пред националните съдилища и пред съда на ЕС, както и как ще отговорят на предизвикателството определените национални контролни органи на държавите членки.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Публикуван в Официален вестник на Европейския съюз L 172, 17/05/2021 г.
- [2] Публикуван в Официален вестник, № L 46 от 17.2.2004
- [3] Решение № 4098 от 20.07.2023 г. по въззивно гражданско дело № 10018/2021 г., по описа за 2021 година на СГС, IV-Г състав
- [4] <https://www.iaja.bg/bg/32>

THE NEW OBLIGATIONS OF MEMBER STATES INTRODUCED BY REGULATION (EU) 2021/782 OF THE EUROPIAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL ON THE RIGHTS AND OBLIGATIONS OF PASSENGERS USING RAIL TRANSPORT

Stanimira Chubatarova – Nikolova
chubatarova@yahoo.de

***Todor Kableshkov University of Transport,
158 Geo Milev Str., 1574, Sofia
THE REPUBLIC OF BULGARIA***

Key words: *Regulation (EU) 2021/782 of the European Parliament and of the Council, obligations of the member states, national control authorities.*

Abstract: *The purpose of Regulation (EU) 2021/782 is the development of the Union's railways and the strengthening of passenger rights. This objective could not be sufficiently achieved by the Member States if they were not given obligations to implement it - non-discrimination between passengers in terms of conditions of carriage, liability of railway undertakings and their obligations to insure passengers and their baggage, the determination and control of standards for the quality of services and the management of risks for the personal security of passengers, the determination of national control authorities, the examination of complaints.*